

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי כ"ה אלול תשפ"ב | דף היומי בבלי: כתובות עז | דף הכולל: כתובות פח.
דף היומי בהלכה: מאמצע הסעיף "ומכל מקום" עד סימן נ"ג סעיף ג'.
מוסר: שמירת הלשון - פרק ז' 'והנה בפרקים' עד פרק ז' 'וכן במשה'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער הכניעה פרק ה' 'והחמישי כאשר יחשוב בגדולת הבורא' עד פרק ו' 'והחמישי הכניעה בענייני עולמו'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

מדוע הורה הרבי מבעלזא לתקוע בשופר במערת אליהו בחיפה – סיפור מדהים מכלי ראשון | ראש הישיבה זעק לתוך השפופרת: "תגידי לי, איזה חינוך קיבלת כשלמדת אצלנו בישיבה?!" | מי נהג להסתובב בראש השנה עם סכין חדה בכיס? | האם אפשר להפקיד כסף בבנק בערב ראש השנה אחרי עשיית פרוזבול? | 2493

הסיפור היומי

ואז המשיך הרבי מבעלזא ואמר לאותו יהודי
משפט פלאי ביותר: "כאשר תחזור למערת
אליהו קח עמך שופר, והיה אם יגיע לשם יהודי
ויתפלל בצעקות וקולי קולות - תתקע בשופר!"

סיפור מדהים מכלי ראשון על סגולת תקיעת שופר

החליט האיש לנסוע לתל אביב, אל מעון קדשו של כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע, על מנת לשטוח בפניו את שאלתו, ולקבל את תשובתו של אותו צדיק אשר היה כעין "אורים ותומים" של כל אותו הדור.

נסע האיש תל אביבה והמתין בחדר ההמתנה במעון הקודש, עד שהגיע תורו להיכנס אל חדרו של מרן זי"ע. בקודש פנימה הביע האיש את רצונו לעזוב את תפקידו כשומר מערת אליהו, וטעמו ונימוקו עמו, שצעקות האנשים מטרידות את מנוחתו, וביקש לשמוע את חוות דעתו הקדושה של מרן מהר"א זי"ע.

כ"ק מרן זי"ע האזין לדבריו ברוב קשב, ואז אמר לו שלא יעזוב את משמרתו כלל. מרן אף ציוה לו לחזור מידיית לחיפה כדי להמשיך בעיסוקו, והמשיך ואמר לו משפט פלאי ביותר: "כאשר תחזור למערת אליהו קח עמך שופר בידך, והיה אם יגיע יהודי ויתפלל בצעקות וקולי קולות, תקע בשופר" - - - וכאן המקום לציין, כי הסיפור אירע באמצע השנה, ולא בתקופת חודש אלול או ירח האיתנים.

צלע הר הכרמל שבעיר חיפה, נמצאת "מערת אליהו" המפורסמת. לפי המסורת העתיקה, כאשר ברח אליהו הנביא והיה נודד בהר הכרמל, הסתתר במערה זו. סגולות רבות נקשרו אל מערה זו, ויהודים רבים מגיעים לשפוך שיח אל ה' דווקא במערה מיוחדת זו.

בפתח המערה היה עומד יהודי אחד, שומר תורה ומצוות, אשר שימש בתפקידו כשומר המערה. הוא היה דואג לכל צרכי המקום במסירות ובנאמנות. ביום מן הימים עברה בראשו מחשבה לעזוב את תפקידו כשומר המקום. סיבת הדבר היתה, כיון שהרבה אנשים קשיי יום ונדכאים מגיעים אל המערה להתפלל, ורבים מהם מרעישים בקולם ופותחים בצעקות נוראיות ובזעקות מחרידות אוזניים ולב, והקולות הללו מפריעים לשלוות נפשו. מאידך גיסא לא ידע האם ראוי ומותר לו לעזוב עבודת קודש זו, כי הרי בזכותו נשמר המקום כראוי וכיאות.

מחשבותיו בבלוהו ולא נתנו לו מנוח. הוא לא ידע להחליט ולהכריע בשאלה זו. למרות שלא נמנה על מקהלות החסידים

"באותה שעה ממש, כאשר אני שהיתי כאן במקום הזה בתפילתי ואתה תקעת בשופר, שכב אבי בבית החולים במצב קשה מאוד, כאשר סביבי מיטתו עמדו חלק בני משפחתנו. לפתע פתאום, פתח אבי החולה את עיניו לתדהמת הנוכחים, ואך פתח את פיו, כאשר המילים הראשונות היו: 'שמעתי עתה קול שופר' - - - ותיכף ביקש לשתות מים.

"בני המשפחה יחד עם הצוות הרפואי כולו, לא האמינו למראה עיניהם. היה זה נס ממש. למעלה מדרך הטבע. הם לא הבינו אז מה פשר הדיבורים אודות קול שופר. מה לשופר באמצע השנה? "אבל אני כן יודע", סיים האיש, "אין לי ספק כי ישנו קשר הדוק בין התקיעות שאתה תקעת כאן בשופר לבין הנס הרפואי של אבי שיחיה".

[את הסיפור שמע הגה"ח ר' יצחק לברון שליט"א מאשדוד, מפי בנו של בעל המעשה].

(גיליון עולם של תשובה - בעלזא)

האיש קיבל את התשובה הברורה ותיכף חזר לחיפה. הוא קיים את פקודת הקודש, ובחזרתו למערת אליהו לקח עמו שופר, כאשר כולו אחוז פליאה והשתוממות אודות ההוראה הבלתי מובנת שקיבל. והנה, באותו יום הגיע אל המערה יהודי והחל להתפלל ולצעוק בקולי קולות. מתוך זעקותיו הבינו שהוא בוכה בגין מצבו הקריטי של אביו, אשר שוכב בבית החולים על מיטת חוליו ללא הכרה, והוא נמצא במצב מסוכן ל"ע. תיכף נזכר השומר מהוראת הקודש של מרן מהר"א. הוא קירב את השופר לפיו, ותקע לתדהמת כולם בשופר; תקיעה, שברים, תרועה ותקיעה.

עברו כמה ימים, והנה הגיע שוב אותו יהודי למערת אליהו, כאשר הפעם היו פניו צוהלות ומרנינות. הוא ניגש אל השומר, ובפיו בשורה טובה וסיפור מדהים ומרגש. וכה סיפר: "לפני ימים אחדים באתי לכאן להתפלל אל ה' ולצעוק על אבי אשר היה מוטל על ערש דווי רחמנא ליצלן. וזכורני, כי באותה עת תקעת בשופר. ובכן, אספר לך דבר פלא ביותר:

על דא ועל הא

אני מנסה לחשב מה היה בשנה האחרונה בבית שלי, ננסה לעשות ביחד את החשבון: טון של לחם חלות ומאפים, מאות קילו של עופות ובשר, 2 טון ירקות מכל הסוגים, 200 קילו קמח, 150 קילו סוכר, אלפי ליטרים של חלב ומוצריו...

את כל אלו נתן לי בורא כל עולמים במתנה גמורה בתחילת שנת תשפ"ב, לא מגיע גם לזה התייחסות!?

תרשו לי להציג בפניכם סיכום שנה משלי, קצת שונה... הרבה מאד שונה, משהו קטן שכדאי לחשבן לפני שמברכים שהחינו בליל יום הדין, ובעיקר לפני שניגשים לתפילה לבקש ולהתחנן על נפשותינו לקראת השנה החדשה.

אני מנסה לחשב מה היה בשנה האחרונה בבית שלי, ננסה לעשות ביחד את החשבון כמובן בהשערה גסה ולא מדויקת: טון של לחם חלות ומאפים, מאות קילו של עופות ובשר, 2 טון ירקות מכל הסוגים, 200 קילו קמח, 150 קילו סוכר, אלפי ליטרים של חלב ומוצריו...

רבבות שקלים שנכנסו ויצאו מחשבון הבנק שלי (לא אגלה לכם כמה בדיוק אבל אין מי שלא עברו לו בחשבון הרבה מאות שקלים)...

אי אפשר לספור אפילו כמה פעמים ביקרתי בחנויות שונות במהלך השנה ויצאתי משם עם שקיות מלאות... להמשיך?

מאות שעות של לימוד משותף ופורה וסיפורי פרשת שבוע מרנינים עם הילדים, מאות אלפי רגעים של חיך של נחת או כל שמחה אחרת בין קירות הבית, מאות פתקי נחת ששלחתי או קיבלתי מהרבע'ס המורות והגננות של הילדים... נראה לי שהבנתם את העיקרון...

מאת: הרב ישראל היימן

הנה זה כבר מתחיל.

כל עיתון שמכבד את עצמו מוציא מגזין של סיכום השנה, בכל פלטפורמה חדשותית מביאים סיכום שנתי מורחב.

להבדיל - גם המשגיחים בישיבות ומגידי המישרים בכל בתי הכנסיות מסכמים את השנה.

ישנם שמתמקדים בחדשות העולמיות וישנם שמתמקדים בפוליטיקה, יש שמזכירים את כל גדולי ישראל שנפטרו השנה ויש שזוכרים את הגזירות על עולם התורה והיהדות.

הצד השווה בעניין הוא המימד שניתן לנו, האפשרות לצפות אחורנית במה שהתחולל שם באולם בית הדין השמימי בראש השנה תשפ"ב, מזה אנחנו צריכים לקחת מוסר ולעורר את עצמנו לקראת מה שהולך להיות באותו מקום בדיוק על פי אותם סדרי דין בראש השנה תשפ"ג הבא עלינו לטובה...

"הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין... וכל באי עולם יעברו לפניך כבני מרון..."

פחד פחדים!!!

כולם, כל הכותבים המוכשרים או מוסרי השיחות הרהוטים יסיימו את הכתבה או להבדיל את שיחת החיזוק עם המשפט "תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה".

המחוללים, אבל כמה זוכרים בעודם לבושים לבן ועטופים בטלית לסקור את כל הטובות שסבבו אותנו בשנה החולפת ולהודות עליהם, שניה לפני שחם ליבי בהגיגי הוא צריך גם לנזול מרוב תודה על כל הטוב שקיבלנו מאיתו יתברך.

אחר כך גם נבקש ונתחנן, נזעק כולנו יחד ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, כן... היו צרות השנה... הרבה צרות... לא נחסוך מלבקש ששנה הבאה לא יהיו צרות, אבל פנים אחרות לה לתפילה אחרי שאנחנו זוכרים להודות ולהלל על מה שכן קיבלנו, על הטובות אותם אנחנו לא שוכחים גם כשחיינו תלויים לנו מנגד ביום הדין הנורא.

תכלה שנה וקיללותיה, תכלה שנה וברכותיה... וכשנודה, כשנכיר בטובה יהיה לנו הרבה יותר קל לעמוד ולבקש "וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך".

תחל שנה וברכותיה!!!

לא שלא היו רגעים מרגיזים, לא שלא עברנו נסיונות, הלוואי ולא הייתי צריך לכעוס או להתעצבן במהלך השנה, אבל מה זה לעומת כל מה שמניתי כאן בשורות האחרונות!?

כל אלו ועוד הרבה אחרים שלא הזכרתי כאן גם הם נגזרו עלי בראש השנה הקודם, את כל אלו נתן לי בורא כל עולמים במתנה גמורה בתחילת שנת תשפ"ב, בכולם השתמשתי, עם כל פרט ופרט שמחתי.

לא מגיע גם לזה התייחסות!?

אני עומד לפני שופט כל הארץ ועמך ישראל מסביבי כחומה, עוד לפני שאני אפנה בתפילה נרגשת על השנה החדשה, לא יימלט שאני אומר איזה משפט של תודה למי שנתן לי את כל אלו.

אני בטוח שאין מי שישכח לבקש עליו ועל כל בני ביתו בימי הדין, מי שממש בדרגה יבקש גם על כבוד התורה וכבוד שמים

על דא ועל הא

"הנה עוד אחד שסוף סוף נזכר לפנות" ... גל של צמרמורת תקף אותו לשמע נימת הלגלוג בקולם של שני הפקחים שקרבו לעברו. "זה כבר שלג של שבוע שלם!" ליבו צנח. מי יודע מה מצפה לו מהם...

כבר מאוחר? לפחות תראה שאתה מתחיל...

הראשון הוא לא קלט. "מי מגיע? משיח!?"

"הפקחים מהעירייה", הייתה התשובה הלא משמחת.

עכשיו נפגשו שניהם ליד ערמות השלג הלא מפונות. "אין מה לעשות, נתפסנו", סח ברוך בתסכול, כשעיניו מוסיפות את הלא נאמר, אין אפילו את מי להאשים...

"אני רץ לפנות את השלג" הרים יענק'ל את קולו בעודו מחמם קלות את ידיו לקראת העבודה הצפויה.

"לא תספיק במילא." נזעק ברוך לעברו "בסוף. גם תעבוד וגם תשלם".

השלים את דבריו כשהמרירות מבצבת מבין המילים.

יענק'ל כבר לא 'זכה' לשמוע את דעתו המרירה והברורה של ידידו.

הוא כבר היה עסוק בניסיונותיו הכושלים להזיז ולפנות את השלג, אך ללא הועיל.

אחרי מאמצים חוזרים ונשנים בכל כוחותיו הצליח להתחיל לפנות, עד שפיסה קטנה של רצפה נקייה נראתה

כבר ליד משטח השלג הלבן...

"כן. הנה עוד מישהו שזכר לפנות..." גל של צמרמורת תקפה אותו לשמע קול הלגלוג משני המפקחים שהתקרבו לעברו "זה

שלג של שבוע כבר" ליבו התחילו לצנוח, כיודע מה מחכה לו.

"נכון גון, אתה צודק, הוא לא בסדר. אך לפחות כעת הוא

מפנה, נמשיך הלאה". במלוא המרץ המשיך יענק'ל בעבודתו-

החדשה לבל יקלטו שרק מיראתם ולכבודם, ליתר דיוק, התחיל לפנות את השלג.

הרה"ח אהרן כהן

לרגע הם לא חשבו שזה יקרה, ובדיוק להם. אבל זה קורה להם עכשיו מול העיניים. מה עושים עכשיו?

"אני רץ ליענק'ל", הפטיר ברוך בעודו מתעטף במעילו ומדלג בריצה טרופה לחצר הסמוכה, כשקולות האזהרה מלווים אותו "תיזהר שלא להחליק".

בחוץ. ליד ערמת השלג-הלא מפונה נפגשו. "מה עושים?" נפלטה משניהם השאלה הבווערת.

כמו בהרבה מקומות בהם השלג מהווה חלק משגרת החורף השנתי, גם במדינתם נהוג וחוקק בדיני המדינה שכל תושב אחראי על פינוי השלג הנערם מול חצרו, כך יכולים התושבים להמשיך להלך ברחוב בלי להחליק.

ככלל, רוב רובם של התושבים, אם מחמת החוק ואם מחמת הבנת המציאות, טורחים ויוצאים מהבית המחומם ומפנים את השלג שממול ביתם, כשהקור החודר מבעד למעיל מזרזם לגמור את זה מהר.

אבל לכל כלל יש יוצא מהכלל. כל תושבי הרחוב ידעו שליד חצרם של יענק'ל וברוך לא כדאי לעבור בימים המושלגים, מחמת הרגלם הקבוע שלא לפנות את השלג.

היה זה ביום 'לא בהיר', לאחר כמה ימים של שלג בלתי פוסק, כשידיד 'טוב' התקשר לברוך בבהלה: "הם מגיעים!" ברגע

עליהם לקבל על עצמם איזה קבלה טובה. לצד אלו ישנם כאלו שמבינים ויודעים שכדי שהקבלות יהיו תקפות גם בכסלו-טבת עליהם לקבל רק 'קבלה קטנה' כך שבעזרת הש"ת תעמוד לימים רבים. אך הם מסתפקים ומתלבטים לעצמם, תכל"ס, מה לקבל על עצמנו?

תחילת דינו של אדם בדברי תורה!

שדרוג, זו המילה. בעולם-הזה, כולם אוהבים לשדרג; זה משדרג את המכונית ורעהו מעדיף לשדרג את הסלון, כל אחד על פי שכלו ורצונו...

לא תהא תורה ח"ו פחותה מאלו! כדאי מאוד בימים אלו, לשבת ולחשוב איזה דבר כדאי לנו להוסיף ולהתקדם בלימוד התורה, בכמות הזמן או באיכות הלימוד, כך שכל אחד לפי מעלתו ודרגתו, יגיע ליום הגדול והנשגב בו נתאחד כולנו יחד ונכריז "ה מ ל ך" עם קבלת עול מלכותו יתברך שמו, ב'קבלה-מעשית' לחיזוק בלימוד ודבקות בתורתו הק' אשר העניק לנו בניו חביביו עם הקודש.

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

אחרי רבע שעה הבחין בברוך העומד לצידו. הוא לא היה צריך לדבר, פניו אמרו הכל, הוא שילם ביוקר. "ואתה?" נפלטה ממנו השאלה. "איזה קנס קבלת?" השקט של השלג הצחור התאים כתשובה.

את הרעיון הנהדר והמעשי המקביל למשל הנ"ל, שמעתי מדומ"צ וראש ישיבת בעלזא בחיפה הגאון רבי מאיר דב רכניצר שליט"א.

עומדים אנו לקראת סיום השנה ממש. ראש השנה כבר כמעט כאן. השאלה הוא; מה אנו עושים עכשיו. האם נתיאש מראש, ונמשיך במעשינו ה...

או שנהיה חכמים ונתחיל לפחות מעכשיו להיות יותר טוב, ולכל הפחות מעתה נתחזק יותר לעשות את רצונו יתברך. ובחרת בחיים!

ישנם כאלו שזכר הקבלות הגדולות, שכעבור תקופה לא ארוכה היה סופם עם עוד חלומות שלא התגשמו, מפריע ומקשה

עניינא דיומא - פרובול

האם אפשר להפקיד כסף בבנק בערב ראש השנה אחרי עשיית פרובול? האם בעל גמ"ח צריך לעשות פרובול? ומה דינה של הלוואה שניתנה במהלך חודש אלול בלי קביעת תאריך פירעון?

"מקץ שבע שנים תעשה שמיטה" - תמצית דיני שמיטת כספים במוצאי שביעית | הרה"ג רבי יצחק יעקב פוקס שליט"א

לרענו, כי נישא קל וחומר בנפשנו, אפילו הלוויתו ממני והגיע שנת השמיטה אמרה תורה להשמיט המלווה, קל וחומר שלא לגזול ולא לחמוס ולהתרחק מזה עד הקצה האחרון. ג. לנצי"ב ב"העמק דבר" סיבה נוספת למצווה: החקלאים "גיבורי הכוח, עושי דברו", מפקירים את שדותיהם ואינם מעבדים אדמתם, וכבר בבוא השמיטה נאלצים הם ללוות לצורך קיום משפחותיהם, ולקראת סוף השנה יש ומתקשים הם לפרוע את חובותיהם, באה התורה והקימה כביכול "קרן השמיטה" וציוותה להשמיט את חובותיהם.

הלכה למעשה

א. השמיטה משמטת כספים בסופה (רמב"ם שו"ע ורוב הראשונים, פרט לשיטת הרא"ש ש"מקץ" הוא בתחילת השנה, ויש שחששו לשיטתו ועשו פרובול לקראת ר"ה תשפ"ב). על כן אם לא הוחזר החוב עד שקיעת החמה (6:36) ביום שני כ"ט אלול - ערב ראש השנה תשפ"ג - אבד החוב ואסור לבקשו!

נאמר בתורתנו דברים טו, א-ב: "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה, וזה דבר השמיטה, שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו [עזוב ואל תתבע מכל מי שחייב להחזיר לך הלוואה], לא יגוש את רעהו ואת אחיו [לא תתבע ולא תדרוש את שחייבים לך] כי קרא שמיטה לד". שולחן ערוך חושן משפט ס"ז: "לפיכך התובע חוב שעברה עליו שמיטה עובר בלא תעשה, שנאמר: לא יגוש את רעהו ואת אחיו". ספר החינוך מצוה תעז: "שמיטת כספים נוהגת בין בארץ בין בחו"ל.

שורשי המצווה:

א. אמונה ובטחון, ללמד נפשנו במידות מעולות מדת הנדיבות ועין טובה ולקבוע הביטחון הגדול בהשם ב"ה.
ב. התרחקות מן הגזל והחמדה, ונמצא ממצווה זו גדר חזקה ומחיצה של ברזל להתרחק מאד מן הגזל ומן החמדה בכל אשר

בעל פה בפני שלשה (דיני שביעית פרק ל"א).
אף שמצווה לעשות פרוזבול, פשוט שמי שברור לו שאין
חייבים לו - אין צריך לעשותו (דרך אמונה ט, פ"ה בשם התומים).

כתב האדר"ת (רבי אברהם דוד רבינוביץ תאומים) זצ"ל
בהנהגות לימי אלול סי' צ: "בימי אלול ימי התשובה, נזהרתי
מאד לנקות עצמי מכל מה שאינו שלי... ולערוך בדיק בית בארון
הספרים מעל ומתחת, אם נמצא ספר שאול שנשכח מלב, להשיבו
אל בעלי המצטער עליו". ובכלל זה: הלוואות והשאלות שטרם
הוחזרו לנותניהם.

סיומה של שנת תשפ"ב כרוך בשמיטת הלוואות, מן הראוי
אפוא להסמיך עניין לעניין באותו עניין, אחד הנושאים השכיחים
ביותר בין שכנים ידידים או בני משפחה, ואין הלכותיו ידועות.

הלוואות חפצים ומוצרים בין שכנים ("סאה בסאה")

מן התורה - מותר להלוות חפץ או מוצר מוזן על מנת להחזיר
חפץ או מוצר אחר כמותו, כגון: שקית חלב, צנצנת דבש, בקבוק
שמן קנולה, רסק עגבניות, או מיכל "קטשופ", שהרי מחזירים
אותו חפץ או מוצר כמו זה שקיבלו בהלוואה.

באו חכמים במשנה במסכת בבא מציעא ע"ה ע"א, וכנפסק
בשולחן ערוך חושן משפט קס"ב א' וקבעו: כיוון שאם התייקר
החפץ בינתיים - אפילו מחזירים חפץ כזה בדיוק - עוברים
באיסור ריבית מפני שמחזירים שווי רב יותר, על כן, אסרו בכלל
הלוואה של חפץ בחפץ מחשש שמא יתייקר, ובכלל זה הלוואה
של דולרים בארץ ישראל, שהדולר נחשב "פירות" ולא מטבע.
ומסביר שם הריטב"א: אפילו אם לבסוף החפץ לא יתייקר -
האיסור קיים כבר בשעת הלוואה! ומשמעות לשון השולחן ערוך
שם: שהאיסור בין על המלווה בין על הלווה.

היתרים הלוואות מוצרים וחפצים מבלי להיכשל באיסור ריבית

היתר א: הלוואות בכמויות קטנות, שאף אם מוצר או חפץ
התייקרו מוחלים זה לזה ואין מקפידים. דוגמאות: ככר לחם,
פיתה, לחמנייה, בול, מחברת, חוט ומחט, סוללה (בטריה), מספר
תפוחים או גזרים, קופסת גפרורים, טיטול או שנים, מרגרינה או
חבילת שוקולד.

היתר ב: יכולים להתנות שאם לא ישתנה המחיר יוחזר חפץ
או מוצר כמו שלוו, ואם יתייקר או יוזל יוחזר כסף כשווי החפץ
בזמן הלוואה.

היתר ג: "יצא השער" - מותר להחזיר דבר שמחירו קבוע וניתן
להשיגו בכל מקום, בכלל זה מוצרים שמחירים בפיקוח ממשלתי.

היתר ד: "עשאוהו דמים" - קובעים את ערך החפץ בכסף ביום
הלוואה ומתחייבים להחזיר אותו סכום בדיוק, כאילו הלוו כסף,
ולדעת החוות דעת והחזון איש יכולים להתנות מראש שיחזירו
בחפצים באותו ערך בדיוק.

ב. בכלל החובות הנשמטים: הלוואות כספים, הלוואות מוצרי
מזון, דפדפות, מעטפות ובולים כולל חובות במכולת ובחנויות
ושכר עבודה - בתנאי שבכל אלו כבר נעשה חשבון סופי והוגש
לפירעון לפני ר"ה, אבל הלוואות שזמן פירעון אחרי ראש השנה
וכן קניות בהקפה שזמן הפירעון אחרי ראש השנה תשפ"ג - אינם
נשמטים. כמו כן, חובות לקופות גמ"ח או לצדקות (אינן בגדר
"רעהו" ו"אחיך") ואינם נשמטים. הלוואה שניתנה במשך חודש
אלול, בלא קביעת תאריך לפירעון, אינה נשמטת (שסתם הלוואה
לשלושים יום).

ג. הבא להחזיר חוב לאחר שעברה השביעית (ולא נכתב
פרוזבול - כדלהלן) יאמר המלווה: "משמט אני". אמר הלווה:
"אף על פי כן, רצוני שתקבל ממני", יקבל ממנו, בתנאי שלא אמר
הלווה: "בחובי אני נותן" אלא: "במתנה אני נותן".

ד. מידת חסידות (אפילו כותבים פרוזבול): יש המלווים סכום
כל שהוא וקובעים זמן פרעונו לפני ר"ה, ולאחר ר"ה כשבא הלווה
לפרוע, אומרים לו: "משמט אני לך לקיים מצות שמיטת כספים".

פרוזבול

הלל הזקן בראותו כי בהתקרב שנת השמיטה רבים נמנעים
מלהלוות מחשש שמא יישמטו החובות, ושכחו דברי התורה:
"הישמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמור קרבה שנת
השבע שנת השמיטה ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו, וקרא
עליך אל ד' והיה בך חטא, נתון תתן לו וגו' כי בגלל הדבר הזה
יברכך ד' אלוקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך" (דברים טו ט-י) -
עמד ותיקן פרוזבול: פרוז - תקנה, "בול" - לעשירים.

עיקרו של הפרוזבול: מסירת החובות לבית דין (לבני ספרד
עפ"י בעל השו"ע, לבית דין החשוב שבעיר) ומכוחם יהא אפשר
לגבות את החובות בכל זמן שרוצים. מי שאינו יכול לבוא לפני
בית דין יכול לומר בפני שני עדים והם כותבים את הפרוזבול.

נוסח הפרוזבול (נוסח ירושלים מלפני מאות שנים):

"בפנינו עדים החתומים מטה, בא פלוני... ואמר לנו היו עלי
עדים שהנני מוסר כל חוב שיש לי לבית דין הצדק אשר פה... הלא
הם: הרב... הרב... והרב... שאגבנו כל זמן שארצה".

(מקום חתימת העדים)

(בשו"ת מנחת יצחק ו, ק"ס, שו"ת יביע אומר ג חו"מ, ב,
וביחווה דעת כתבו שיהיו שני העדים תלמידי חכמים מובהקים).

הערה: הלווה צריך שיהיו לו ד' אמות של קרקע, ואין לך אדם
שארין לו ד' אמות קרקע קנויות או שכורות, ואם לאו, יקנה המלווה
לכל בעלי חובותיו ד' אמות מקרקעותיו.

המפקיד כסף או המחאות בבנק לאחר שעשה פרוזבול, כשעל
ידי הפקדה זו תיזקף לחשבונו יתרת זכות - יעשה פרוזבול נוסף.
השוכחים לעשות פרוזבול ונזכרו סמוך לחשכה לכניסת ראש
השנה, אם יודעים את עניין הפרוזבול, יכולים למסור פרוזבול

אומרת בפה ובלב מלא: "קחו במתנה, אין צריך להחזיר", וכאשר מאוד מבקשים להחזיר, אומרת: תודה על המתנה.

הלוואת ביצים:

(1) לוו מספר ביצים אסור להחזיר ביצה נוספת. (2) לוו ביצה ונמצא בה דם, מן הדין ראוי להחזיר ביצה, אך עדיף לספר שהביצה עם דם ולבקש שתמחל על החזרתה. החזירו ביצה ונמצא בה דם - ודאי שיש להחזיר אחרת במקומה. (3) לוו מס' 3 L: לדעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א מותר להחזיר מס' 2 M ולדעת הגר"צ אבא שאול זצ"ל יש להחזיר דווקא אותו מס' שקיבלו ולא יותר.

היתר ה: "יש לו" - אם יש ללווה מאותו מין שלווה אפילו מעט-מותר, מפני שרואים כאילו כבר נקנה מה שיוחזר למלווה, וממילא ברשות המלווה התייקר, אף שלא יחזיר ממה שיש לו. (1) אם אין מזה ללווה, יכול המלווה לתת לו מעט במתנה. (2) יכולים ללוות על סמך מה "שיש לו" אפילו מכמה מלווים שונים.

הלכה למעשה:

אם לא הלוו בהיתרים הנ"ל: התייקר החפץ - יש להחזיר כסף בשיווי שעת ההלוואה. הוזל החפץ - יחזירו את החפץ מבלי להוסיף את ההפרש. הנהגה מקורית ומעולה: יש נוהגים שכאשר מבקשים דבר מה,

הסיפור היומי

"אני לא מאמין!" המוכר סופק שתי ידיים בהתרגשות. "אחי, אתה הבאת לכאן תפילין!" הוא עוקף במהירות את הדלפק ומעניק לי חיבוק עז. "אתה לא תאמין למה שאני אספר לך עכשיו!"

"ובדרך חזרה הביתה אני חושב לעצמי איך ה' מעלה יהודי לאוטובוס בירושלים כדי להראות ליהודי אחר, מוכר בחנות פלאפל ברחוב ז'בוטינסקי, מוכר בחנות פלאפל - כמה הוא אוהב אותו"

אבי. אבל מרגע זה הלך מצב הרוח ודעך בהתמדה. שום דבר לא הלך לפי התוכניות. בתחילה היה זה האוטובוס שחלף על פני ביעף, בלי לעצור. אחר כך אוטובוס נוסף. רק האוטובוס השלישי עצר, על אף שהיה עמוס מאוד. מצאתי בקושי מקום לשבת, והוא התחיל בנסיעה איטית, נותן לכל הרכבים האחרים לחלוף ביעף על פנינו.

השעון הלך והתקדם בצורה מעוררת השתאות, מעולם לא ידעתי שהוא יכול ללכת במהירות כזו. אנחנו יוצאים מירושלים, השעה תשע, אבי מתקשר לשאול איפה אני, אני עונה לו שהכל בסדר. באמת הכל בסדר? בקצב הזה האוטובוס יגיע מחר בבוקר... היית יורד בתחנת היציאה ועולה לאוטובוס הבא, אבל לא בטוח שהוא יעצור, ולחזור לעיר ייקח לי זמן רב מדי. נותרה לי תקווה קלושה שבדרך הבינעירונית הנהג ייסע מהר יותר.

עוד תחנה אחת ודי... הנהג גולש לשולי הכביש, עוצר בתחנה, אדם רוצה לעלות עם מזוודה ענקית, הנהג אומר לו שיניח את המזוודה בבגז', אבל הנוסע מתעקש להעלות אותה לאוטובוס. בין הנהג לבין בעל המזוודה מתפתחת מריבה קטנה. הנוסע עולה עם המזוודה, בשלב הזה הנהג מדומם את המנוע כדי להוכיח את רצינות כוונותיו. אנשים מנסים לשכנע את בעל המזוודה ואת הנהג חליפות, ובסופו של דבר אנחנו יוצאים לדרך. אני מעיף מבט בשעון, השעה תשע ורבע. לא נורא, התור בעשר וחצי, אם הכל ילך למישרין אספיק להגיע בזמן, בעזרת ה'. שוב הטלפון מצלצל, לא נעים לי מאבא שלי שצריך להתקשר

השעה שמונה ועשרים בבוקר, אני עומד בתחנה בירושלים, בידי התפילין ושקית נוספת שבה סנדוויץ ובקבוק שתיה. כבר למעלה מחצי שעה אני עומד כאן, ואוטובוס נוסף חולף על פני במהירות מעצבנת. אבי מתקשר לשאול אותי איפה אני: זה בסדר, כבר יצאתי מזמן מהבית, אני משתדל להישמע רגוע.

כנראה, ההבטחה שלי אינה מרשימה מספיק, כי הוא דואג, וגם אני. "איפה אתה?" שוב הוא שואל אותי. עוד בתחנה, אני משיב בשפל קול, אבל האוטובוס כבר צריך להגיע. זה נכון, הבעיה היא ששני האוטובוסים הקודמים שהגיעו, לא עצרו בתחנה.

כמה ימים קודם לכן ביקש ממני אבי שאצטרף אליו לוועדה כלשהי בביטוח הלאומי. אני גר בירושלים, אבי בבני ברק, והתור שלנו לוועדה נקבע לשעה עשר וחצי. השבתי לו שבודאי, אקום מוקדם, אתפלל ואצא באוטובוס של שמונה. הדרך לוקחת שעה-שעה וחצי, ושעתיים וחצי בוודאי יספיקו לי ברווח.

למחרת קמתי באמת מוקדם ויצאתי לתפילה. בדרכי חזרה החלטתי שאולי עדיף לצאת מיד לבני ברק ולא לעבור דרך הבית כדי להחזיר את התפילין, כפי שתכננתי מלכתחילה. חששתי שמתחיל להיות מאוחר ואולי בבוקר יש יותר פקקים. נכון שלקחתי לעצמי מספיק זמן, אבל עדיף להגיע חצי שעה קודם ולא רבע שעה אחר כך, עדיף לא לקחת סיכונים.

ואכן, כבר בעשרה לשמונה התייצבתי, נמרץ, בתחנה. מצב רוחי היה מצוין, שמחתי שאני מצליח לקיים את הבקשה של

כל כך הרבה. אני אומר לו שעכשיו יצאנו מירושלים, הוא אומר שבסדר, כלומר, הוא מקווה שזה לא מאוחר מדי מצד הפקקים שבכביש גהה.

בשעה עשר אנחנו בתחילת כביש גהה, ומתברר שפקקים הם מילה עדינה למה שהולך שם. עשרות רכבים מגובבים בתפוזות, כשכל אחד לוטש עיניים למסלול הקרוב, אבל גם הוא עמוס עד להתפקע. אני מתחיל ללחוש פרקי תהילים: שיקרה נס, שהאוטובוס יקבל כנפיים ויתחיל לטוס, שהשעון ייעצר, שהוועדה תידחה בשעה... לפעמים יש עיכובים במשרדים כאלו, אני אומר לעצמי: אולי, אולי יקרה הנס הזה...

אני רוצה להתקשר לאבא שלי, אבל מתבייש. מה אומר לו? מרגיש איך התסכול מטפס בעצמותי, מכה בי בעוצמה ובכאב. ביטלתי יום שלם מהכולל כדי לעזור לאבי, נסעתי במשך כמה שעות, וגם הדרך חזרה תימשך שעות, ובסוף - יכול להיות שכל הנסיעה הזו לשווא?

השעון מתקדם, השעה כבר עשר ועשרים, ואחר כך עשר וחצי... אני נוסע עד לתחנה האחרונה בבני ברק, ברחוב ז'בוטינסקי. השעה אחת עשרה. יכול להיות שיש עיכוב של שעה? אולי קרה הנס הזה? אני יורד מהאוטובוס מותש, מוכן להסתער על הקו הבא שייקח אותי למשרדי הביטוח הלאומי, אבל הטלפון של אבי משיג אותי. הנה, אני כאן, ברחוב ז'בוטינסקי, אני מדווח לאבי בעליצות, אבל הוא קוטע אותי: "אל תבוא, כבר סיימתי את הפגישה ואני מקווה שיהיה בסדר, בעזרת ה'".

אל תבוא... אני שומע את הדברים וצונח על הספסל בתחנה. אבל כבר באתי! והשמש הבני ברקית כבר קופחת לי מעל הכובע! וכבר הפסדתי יום שלם בכלל, ועשיתי את הדרך הזו מתוך רצון אמיתי להיות בפגישה. הרגשתי שקול קטן מלקה אותי: 'לא יוצלח שכמותך, עד שיש לך הזדמנות לעזור קצת לאבא שלך, עד שהוא מבקש ממך משהו'... ככה ישבתי על הספסל בבני ברק, אפילו לבקר את הוריי לא יכולתי שכן הם לא בבית בבוקר, וכל מה שנשאר לי זה רק לחצות את הכביש ולחזור הביתה, בלי לעשות כלום. איזו החמצה.

אני משרך את רגליי לכיוון הרמזור, מחזק את עצמי באמונה שמחשבה טובה ה' מצרף למעשה, שכן אני הרי עשיתי כל מה שביכולתי... אבל האש שבערה בי עד לפני כמה דקות נמוגה לאיטה, לא נשאר ממנה זכר מלבד כעס עצמי. 'למה לא יצאתי מוקדם יותר? הייתי צריך לבוא כבר אתמול בלילה, לצאת בשבע בבוקר, באמת, איך חשבתי להספיק?'

מלבד הכל, אני מרגיש תחושה נוספת... חולפת דקה עד שאני מצליח לזהות אותה: כן, זהו רעב. פתאום אני נזכר שמרוב חיפזון וריצות מהירות לא אכלתי הבוקר כלום. הסנדוויץ' שהכנתי לפני התפילה נותר דחוק בשקית שבידי, אולי באמת הגיע הזמן שאוכל משהו? חנויות לממכר מזון מהיר מתחילות להיפתח עכשיו, אולי באמת אכנס לאחת מהן ואטול ידיים? אוכל לאכול באוטובוס בניחותא, לפחות לא אחזור הביתה רעב ועצבני.

אני נכנס לחנות הראשונה הפתוחה, בעל הבית מביט בי בעניין. אפשר אולי ליטול ידיים? אני שואל אותו. "כן", הוא עונה, "ישר עד הסוף יש שם ברז". אני מתחיל ללכת, ונעצר. יש לי ביד תפילין. אתה יכול לשמור לי רגע על השקית הזו? אני חוזר לשאול אותו, נודניק שכמותי.

"אתה יכול להניח על הרצפה, בזמן שתיטול ידיים", הוא משיב לי, החשדנות עדיין במבטו. אני לא יכול, עניתי. יש כאן תפילין, אני לא יכול להניח אותן על הרצפה.

בעל החנות מסתכל בי בתדהמה. "מה יש כאן?" הוא שואל. תפילין, אני משיב לו, אין לי מושג מה פשר התדהמה, ולמה הוא מסתכל בי ככה. "אני לא מאמין", הוא מוחא שתי כפיים בהתרגשות, אחר כך עוקף במהירות את הדלפק ומעניק לי חיבוק עז. "אחי, אתה הבאת לכאן תפילין".

לא... כלומר לא ממש הבאתי לכאן, זה בטעות, מיהרתי מאוד ולא היה לי זמן להחזיר את התפילין הביתה, אז...

"אז הבאת אותם לכאן", שוב סופק בעל החנות ידיים, מסתכל בי, וחוזר לשבת מאחורי הדלפק. "אתה לא תאמין" הוא אומר לי בהתרגשות, מוחא בכף ידו את הזיעה ממצחו, "לא תאמין למה שאספר לך עכשיו".

אני שוכח לרגע מהעייפות, מהתסכול, מהרצון שלי כבר להיות בקו ארבע מאות ושתיים בדרך חזרה לירושלים, לשכוח מהבוקר המרגיז הזה. במקום זה אני מביט ביהודי שמולי ורואה את הברק שבעיניו, ועוד לפני שאני מספיק לומר משהו, הוא כבר מתחיל לספר לי בקול חנוק מהתרגשות...

"איך שאתה מסתכל עלי ככה, כמו יהודי שלא שומר תורה ומצוות, זה לא באמת. אני אומנם לא נראה כמוך, אבל בלב אני יהודי חם, יהודי שאוהב את ה' ומכבד את המצוות". אני מהנהן בראשי, תוהה אם הוא רואה בי שגריר של הקב"ה, ועל מה ולמה הוא מספר לי את כל הסיפור הזה.

"בקיצור, על דבר אחד אני מקפיד מאוד: בכל בוקר לפני שאני הולך לעבודה אני מניח תפילין".

באמת? עוד לפני שאני חושב, השאלה הזו נפלטת לי מהפה. "כן, באמת" הוא עונה בקול, דופק על השולחן, "הכי באמת שיכול להיות. אני מקפיד על זה בכל הזמנים. גם כשהיה לחץ בערב פסח והייתי חייב לצאת מהבית - קודם כל תפילין". הוא מפסיק לרגע, מעיף עין לצדדים. החנות ריקה וגם הרחוב. התנועה הזורמת בכביש גורמת לי לעקצוץ קטן בלב, אבל שוב אני נשאב לתוך הסיפור שלו.

"בזמן האחרון עברתי תקופה קשה, לא משנה... משהו שהיה לי קשה ממש. חשבתי לעצמי אולי אני לא חשוב מספיק, אולי המצווה שלי לא חשובה, אולי אני סתם מניח תפילין וזה מיותר כי אני לא יהודי שמקיים מצוות, אז מי צריך את התפילין שלי?" "היום בבוקר לא הנחתי תפילין. רק כשיצאתי מהבית חשבתי לעצמי ששכחתי להניח תפילין. קול אחד קטן, עקשן, אמר לי תחזור הביתה, תניח תפילין כמו בכל יום, אם לא, במה תהיה

יהודי? קול שני אמר: לא, אתה חייב לפתוח את החנות בזמן, לך לחנות.

"ואז, אתה יודע מה עשיתי?", הוא מסתכל ב. לא, אין לי מושג... אבל הסיפור הולך ונהיה מעניין. "אז הלכתי לחנות ואמרתי לעצמי: ריבוננו של עולם, אם התפילין שלי חשובות לך, תביא לי אותן לחנות."

הוא מסתכל ב, מנענע אותי קלות, "ומה ה' שלח לי? תפילין.

היישר לחנות! תגיד לי, יש סימן יפה מזה?" אין.

אני מחכה עד שהוא יסיים להניח תפילין. ובדרך חזרה חושב איך ה' מעלה יהודי לאוטובוס בירושלים כדי להראות ליהודי אחר, ברחוב ז'בוטינסקי, מוכר בחנות פלאפל - כמה הוא אוהב אותו.

(בך בטחנו - מאת ר' צבי נקר, הובא בגיליון קבלת שבת)

קול העם

עד היום אני זוכר כיצד זעק ראש הישיבה לתוך השפופרת: "תגיד לי, איזה חינוך קיבלת כשלמדת אצלנו בישיבה!?"

כל אחד והתשובה שלו

התשובה שלו, ואם האחד יסתכל על השני, ויעשה את התשובה של השני, האם תהיה זו תשובה? האם אפשר יהיה אז לקרוא לזה תשובה? - הרי פשוט וברור שאם רעייך נזקקת לאיורור הזה, והיא אינה יכולה ללכת לשם לבדה, ואתה כבעלה מחויב להעניק לה את הליווי הזה, הרי פשוט וברור שזה מה שאתה צריך לעשות בימי אלול! ואם לא תעשה זאת - לא תצא ידי חובתך!

כשהתבגרתי קמעה, הבנתי אל-נכון שזו הדרך, ואין בלתה, והתשובה שהקב"ה מבקש מאתנו היא שנעשה את מה שמוטל עלינו לעשות! וכל אחד עם החיובים המוטלים עליו, ולא שייך כלל להסתכל מה השני עושה, או מה שהציבור עושה.

(פורסם ב'קול ברמה' - בטאונה של רמת אלחנן בעריכת הרב משה מיכאל צורן שליט"א)

באחת השנים בהיותי אברך 'טרי', רעייתי תחי' היתה נתונה בסחרור-של-לחץ גדול שנבע מסיבות שונות, ונזקקה דווקא בחודש אלול, וגם בעשרת ימי תשובה, לאיורור משמעותי. הרופא שטיפל בה המליץ שכדי לגרום לה להתאוורר בצורה היעילה ביותר כדאי לשהות בשעות הערב באוויר הפתוח שליד הים.

כאמור, היה זה בעיצומו של חודש אלול. התקשרתי אל ראש הישיבה שבה למדתי, שהיה איש-עצה מיוחד במינו, ושאלתי מה עליי לעשות. 'איך אני יכול לשהות ליד חוף הים, אפילו בשעות הערב, בימי חודש אלול?' - שאלתי.

עד היום אני זוכר כיצד זעק ראש הישיבה לתוך השפופרת: 'תגיד לי, איזה חינוך קיבלת כשלמדת אצלנו בישיבה? הרי כל הזמן דיברנו בשיחות-המוסר ובוועדים שלכל אחד יש את דרך-

קול העם

באמצע הנסיעה נפתחה לפתע הדלת האחורית... ב"ה לא קרה כלום, אבל אחרי דקה גילינו שאחד הכובעים עף החוצה. "בוודאי הוא כבר נרמס תחת גלגלי המכוניות", חשבנו, והמשכנו הלאה...

רק למחרת, כשנהג משאית מעכו צלצל אלינו, הבנו בשביל מה אירע כל המעשה המוזר הזה

זהו פחד נורא, סכנה גדולה מאד, הן מישהו היה עלול ליפול החוצה אל הכביש, ח"ו. מיד סגרנו את הדלת, ראינו שכולנו חיים וקיימים ובריאים, ברוך השם. אבל אחרי שתי דקות התברר שנוק כלשהו כן קרה. מישהו מהנוסעים העיר שחסר כובע. ברכב היו שלושה כובעים, ועכשיו יש כאן רק שניים.

אכן, חסרון כיס, אבל לא נורא. זהו כובע שמיצה את עצמו

בשבוע שעבר חזרנו מהצפון הרחוק, הגליל המערבי, והתקדמנו לכיוון הצפון הקרוב, אל מקום מגורינו במושב ליד חיפה. נסענו בטנדר בכביש 4 עם ילדים גדולים וקטנים.

הנסיעה היתה מעייפת, הכביש היה עמוס עם הרבה פקקים בדרך, ומדי פעם נפתחה הדרך ויכולנו לנסוע במהירות עד הפקק הבא.

פתאום, באמצע הנסיעה המהירה, נפתחה הדלת האחורית.

"אתמול נסעתי בכביש 4 וראיתי כובע מונח בצד. חשבת לעצמי, זה נראה כובע של חרדים, אולי דרך הכובע הזה אמצא איזה יהודי טוב שיסכים להגיד קדיש על אבא שלי? עצרתי, ירדתי מהמשאית, הנהגים מסביב צפרו כהוגן, אבל אני עשיתי את זה. עליתי עם הכובע, ומצאתי את השם שלכם כתוב בפנים. חיפשתי את הפרטים בספר הטלפונים, וככה בסופו של מחקר, הגעת אליכם".

סיפורו של הנהג נגע ללבי, ומיד אמרתי כי אני מוכן לקבל על עצמי לומר קדיש לעילוי נשמתו של אביו. כך בסופו של דבר התברר שכל המעשה המוזר שקרה לנו, הדלת שנפתחה באמצע הנסיעה והכובע שעף החוצה והונח בצורה כל כך אלגנטית בצד הדרך, היה בשביל הקדיש של אביו של הנהג. הוא זכה לקיים מצוות השבת אבדה, ויהי רצון שיזכה גם לשוב בעצמו אל אביו שבשמים.

(גיליון השגחה פרטית)

בכמה שנות שימוש טובות וארוכות. הרעיון להגיע עד לצומת, לעשות פרסה ולחזור ולחפש את הכובע שוודאי נרמס מזמן תחת גלגלי המכוניות והמשאיות - נראה היה לי חסר טעם, מה גם שהיינו עייפים, מתגעגעים ממש לביתנו הנעים. אמרנו, שיהיה לכפרה, והמשכנו הלאה.

למחרת מתקשר לביתנו אדם ושואל אם איבדנו כובע. "כן", אני עונה. וכאן מגיע סיפורו של המוצא, נהג משאית מהעיר עכו: "אבא שלי, עליו השלום, נפטר לאחרונה, וחברים אמרו לי שצריך להגיד קדיש אחריו. 'אתה צריך למצוא יהודי חרדי, לתת לו מאתיים שקלים בחודש, והוא יגיד קדיש לעילוי נשמת אבא שלך במשך כל החודש. ככה צריך לעשות במשך השנה הראשונה'. החברים, יודעי דבר, אמרו שמוכרחים לעשות את זה, אבא שלי מחכה לקדיש הזה, ואני צריך להתאמץ ולמצוא מישהו שיעשה את העבודה. אבל איך אני מוצא אחד כזה? אני גר בעכו, ולא יוצא לי לפגוש חרדים בכלל. אין לי הכרות אישית עם איש מהם.

יהלומים מגדולי ישראל

בהיותי כבן 16, באחד מביקורי אצל רבינו, אמר לי אז שיחה ואף הורה לי לרשום אותה לזיכרון. כותרת השיחה היתה: "להסתובב עם הרגשת חוסר שביעות רצון, זה הדבר הכי גרוע בעולם!"

מורן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, על לימוד מוסר בצורה הנכונה

אמר לי אז שיחה ואף אמר לי לרשום זאת למען יעמדו ימים רבים. כותרת השיחה היתה: "להסתובב עם הרגשת חוסר שביעות רצון, זה הדבר הכי גרוע בעולם!"

והסביר: צריך אמנם זמנים של חשבון הנפש וביקורת עצמית ולחדד שאיפות נעלות, ברם, זה לזמנים מיוחדים, מידי פעם, אבל ההתנהלות היום יומית - צריכה להיות תמיד בשביעות רצון! (ממכתבו של בעל המעשה, בספר 'בעצתך תנחני', ח"ב).

יסוד זה חידד, כאשר נשא דברים על עבודת ימי חודש אלול: אין התפקיד של השופר להפחיד על מנת להתמרמר ולהתייאש, אלא לדעת להתחזק בעבודת ה'! היינו, לשים לב כיצד אנו עושים את המעשים שלנו, לבדוק האם כל מעשה שעושים נעשה בשלימות, להתפלל כמו שצריך, ללמוד יותר טוב, להתקרב אל הקב"ה, לדעת שיש לנו הזדמנות לשוב אליו ולהתחיל הכל מחדש. אבל מי שמפחד ומתמרמר, זה גורם לו לעצבות ולהתייאש, ואז אינו עושה את מה שצריך לעשות, ומפסיד את כל העבודה של חודש אלול, ואין זו אלא עצת יצר הרע!

בן ישיבה שהציג את עצמו כמי שנתון ב"משבר" ("ביטוי זה הוא חדש של תקופה זו" - הגיב רבינו לעומתו), ששאל באיזה ספר מוסר ילמד בימים אלו, הזהירו רבינו: "לימוד בספרי מוסר במצב זה, צריך זהירות, איזה ספר ואיזה חלק, שלא יגרום חס

במבחן התועלת, מוסר המביא דכאון ועצבות - אין בו תועלת, ורק נזק הוא מביא, כך היה רבינו הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל עומד ומזהיר בכל הזדמנות. באחת משיחותיו בתחילת הזמן, אמר:

"כשעומדים בתחילת הזמן, כל אחד ואחד בוודאי מחשב את חשבונות נפשו לראות מצבו. אמנם צריכים בזה זהירות! והכלל הוא, שאם מחשבונות אלו יוצא לו תועלת - הרי זו היא הדרך הרצויה. אך אם חשבונות אלו שוברים אותו ומביאים צער, יגון וכדוך בלב, הרי הם ממעשי היצר הרע, וצריך להרחיקם".

אדרבה - "הסגולה היחידה - הכוללת בתוכה את הכוח להתגבר לכל המצבים - היא להיות תמיד נפש שמחה. נפש הבאה מתוך שביעות רצון, משקידה ועליה בתורה".

ברוח זו היה מדריך ומכוון באלו ספרים רצוי ללמוד. כאשר נשאל אם ראוי ללמוד מתוך הספר 'ראשית חכמה', המרבה בתיאור עונשי החוטאים, אמר: "אפשר לעיין בו לפעמים, אבל באופן קבוע אינו מתאים לדורנו. היום נכנסים לפחדים... הקב"ה חפץ שיעבדוהו מתוך שמחת החיים".

וכך גם הביע את דעתו כי "שני השערים הראשונים מספר 'שערי תשובה', הם 'נורא נוראות', ואינם לצעירים".

אחד מתלמידי רבינו, והוא כיום משמש כמורה הוראה לרבים, סיפר: בהיותי כבר שיתסר כבר שביסר, באחד מביקורי אצל רבינו,

וחלילה מצב רוח יותר חזק וגרוע.

לבן ישיבה אחר, אותו מכתיר רבינו "השוקד בתורה", כותב רבינו: "מדרכו של יצר הרע לשבור רוח טהרה של האדם על ידי התמרמרות, לתבוע מעצמו בצורה כזו שמביא את נפשו להיות עגומה. וזה מביא הפסד ונזק! אלא צריך להיות הולך תמים, להיות שמח בלימודו, ולשמור על סדרי היום ולהנות מכל דבר תורה... דאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה...".

"אתן לך כלל גדול" - כתב רבינו במכתב לבן ישיבה נבוך - "שכל הנהגה טובה, המדידה עד כמה היא ראויה לאותו האדם - המודד הוא, אם זה מביא לו תועלת ומעלה, או חס וחלילה שהנהגה זו מכבידה עליו ויוצא מזה נזק ברוחניות, ואם חס וחלילה גורם נזק - יש להתרחק ממנה!" (דובב שפתים אלול תשע"ו)

סגולות וישועות

סגולה לפרנסה - קניית סכין חדשה לכבוד ראש השנה

מאת הרב ישראל יעקב פרבר והרב יהודה לייב שטיסל מח"ס 'המנהג'

מלעלוב זצ"ל, שהיה נוהג לקנות בכל שנה ושנה סכין חדש לכל בניו, וכן מובא גם ב"מנהגי מהרי"ו" (אות תקכז) שהגה"ק מסוליצא היה מדקדק לקנות לכל אחד מבני ביתו סכין חדש לפני ראש השנה.

מנהג חסידים ואנשי מעשה לקנות סכין חדש בערב ראש השנה, ומקובל שהדבר מסוגל לפרנסה והשפעות טובות, כמובא בספרים בשם הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע שאמר שיקנה לו כל אחד בערב ראש השנה סכין חדש וישחזנו, והוא מסוגל לפרנסה לכל השנה.

נשיאת סכין בכיס

הגאון רבי יחיאל מיכל היבנר זצ"ל ("מעשה יחיאל" פר' בשלח) מביא קבלה מהרה"ק מלובלין זצ"ל להיות בראש השנה בכיסו סכין חד וחלק נגד השם של פרנסה חת"ך המרומז בסופי תיבות של הפסוק 'פותח את ידך'. והרה"ק בעל עצי חיים מסיגוט זצוק"ל היה מנהגו שלקח עימו בכל מקום שבתו את הסכין שקנה בערב ראש השנה.

ובספר 'סגולות ישראל' (מערכת ר אות ד) מבאר, לפי שסכין פגום רומז לס"מ כמו שכתוב (תיקוני זוהר תיקון כא) "מאן סכין פגום, דא סמא"ל", ואחר כך כשמסירין ממנו הפגימות מורידים אות מ', לפי שאות מ' הוא הרע שבסמא"ל שמרמוז על מוות, ונשארו רק אותיות סא"ל שהוא שם הקדוש גימטריא פא"י ראשי תיבות 'פ'ותח א'ת י'דך', ובא"ת ב"ש הוא אותיות חת"ך שם הפרנסה.

מקומות שלא נהגו בזה

אבל בכמה חצרות, כמו בבעלזא, לא מצינו שהיו מהדרים לקנות סכין בערב ראש השנה, ויש שהטעימו ע"פ מה שמובא בספר "בעל שם טוב" על התורה שהבעש"ט הק' אמר שלא יתן לחברו סכין במתנה.

עוד טעם מצינו בספר ליקוטי מהרי"ח (חלק ב דף ד:): שהביא בשם אחד מהקדושים שהטעם משום דסכין שאינו חד עושה פירורין וקשין לעניות, משא"כ סכין חד שאינו עושה פירורין.

זכות עקידת יצחק

ויש שכתבו שקונים הסכין בערב ראש השנה כדי לרמוז על עקידת יצחק שהיתה בראש השנה, שתעמוד לנו זכות מצוה גדולה זו ביום הדין, ואף כדי לעורר זכות המילה של כלל ישראל, שגם העבריינים נזהרים במצוה זו ועושים אותה בשמחה ("בספר חיים" פרק א).

השחזת סכינים

בהרבה בתי ישראל שאין קונים סכין חדש, משחזים את הסכינים שבבית כמו שאמרו ע"כ רמז "וידעת כי שלום אהלך ופקדת נווך ולא תחטא" (איוב ה, כד) שחז"ל דרשוהו על השחזת הסכין.

ומצינו צדיקים שנהגו לחלק סכינים לבני משפחתם ולאנשים הקרובים אליהם, וכמו שסיפר הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז זצ"ל שהרה"ק החוזה מלובלין זי"ע היה מחלק סכינים בראש השנה למקורבים שלו לסגולה לפרנסה ("זכרון טוב" דף כג, ג). וכך היה גם מנהגו של האדמו"ר רבי משה מרדכי בידרמן

להארות והערות ניתן לפנות למכון 'המנהג' במייל: hamenhog@gmail.com

מכירת עליות תמורת הלוואות שמיטה - האם מותר?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

תשובה: אין בזה חשש ריבית, ושני טעמים בדבר: האחד, כיון שההלוואות אינם לצורך בית הכנסת אלא למשפחה נזקקת, בעוד גבאי בית הכנסת הוא הנותן את העלייה, נמצא שהריבית אינה מן הלווה למלווה וזה מותר בפשיטות. וטעם נוסף, שעיקר השבח והעלייה אינו עבור המתנת המעות שמכאן ועד סוף השמיטה, אלא עבור זה שמשמט את החוב ואומר משמט אני, לכן יפה עשה הגבאי וירבו כמותו בישראל.

שאלה: בקהילה מסוימת לפני קריאת התורה הודיע הגבאי שהיום מכירת העליות תהיה בעבור הלוואות למשפחה נזקקת, אשר הלוואות אלו יוחרגו מהפרוזבול ויקיימו בהם שמיטת כספים ונתינת צדקה בדרך כבוד, וכך נמכרו העליות בסכומים מכובדים של הלוואות בכמה מאות שקלים. אחד הנוכחים ניגש לגבאי והעיר לו שבפשיטות יש בזה איסור ריבית, שמחלק עליות תמורת הלוואה, וזה מצוה הבאה בעבירה. האם אכן יש כאן חשש ריבית?

האם מותר לעשות סקר בין אנשים מי לדעתם הרופא המעולה ביותר?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

לו אף על חשש רחוק שיש לו בדבר [ועכ"פ לומר לו שאינו מייגע לו לעשות את השידוך], כמבואר כאן. וכן דעת הגרי"א פרכהיימר (הלכות שמי"ל בנוגע לשידוכים).

ולעשות סקר בין אנשים מי לדעתם רופא מעולה, דעת הגר"י זילברשטיין (שיעורי תורה לרופאים סי' מז) שאסור, מפני שאנשים אלו אינם מבינים ברפואה ונותנים בכך עצה שאינה הוגנת, שהרי יתכן שהרופאים האחרים מעולים יותר, וכן מפני שגורמים שם רע לשאר הרופאים, בשעה שיתכן שאינם פחות טובים. מאידך, בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ו סי' רצז אות כא) כתב, שאין בפרסום זה כל חשש אם מפרסמים שהסקר נערך אצל סתם בני אדם שאינם מומחים לרפואה, שהרי כולם יודעים שאין לסמוך על הסקר מבחינה רפואית, אלא רק לדעת מאיזה רופא נהנו וחושבים שהוא טוב יותר.

בהלכה הנלמדת היום (חלק הציורים סעיף ג'), עוסק ה'חפץ חיים' במקרים בהם אדם מתייעץ עם חברו האם להיכנס לשותפות עם מישהו, או להשתדך עמו, וחברו יודע שאין השותפות או השידוך ההוא טובים עבור חברו. וכותב ה'חפץ חיים', כי גם במקרים בהם אסור לספר את האמת על הנידון, מכל מקום אסור גם לעשות ההיפך, דהיינו לייעץ לחברו שכן ייכנס לשותפות או השידוך הזה. ואיסור זה הוא משום 'לפני עור לא תתן מכשול', שבכלל זה גם הנותן לחברו עצה שאינה הוגנת לו.

בביאורים ומוספים מביאים כמה נידונים מצויים בעניין התייעצויות ובירורים, כיצד יש לעשות זאת בדרך הנכונה ללא חשש איסור: "הרוצה לברר על שידוך את כל הפרטים ולצאת מידי חשש כל איסור, כתב הגר"ח"מ היילברון (מבקשי תורה כרך ה קובץ כד עמ' קלו-קלז) שעצתו היא לשאול בתור עצה - אם הדבר היה נוגע לנשאל כיצד היה נוהג, ואז המשיב יוכל להשיב

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

האם ניתן לברך את ברכות השחר בלילה לפני השינה?

יברך עד חצות היום. ולדעת פוסקים רבים, ניתן לברך את ברכות השחר גם לאחר חצות, ויש אומרים, שניתן לברך אף בלילה, עד השינה. אולם, אם התעייף (בלילה) עד כדי שמתנמנם מאליו - לכל הדעות אינו יכול עוד לברך 'המעביר שינה', שהרי זה דומה למי שלא בירך 'ברכה אחרונה' על המזון עד לאחר שכבר התעכל במעיו, שאינו רשאי עוד לברך.
[שו"ע נב, א, משנ"ב ב וי, וביה"ל ד"ה כל; וראה בו"מ דרשו, 9]

את ברכת 'על נטילת ידים' בבוקר, ניתן לברך רק לפני תפילת שחרית. וגם את שאר ברכת 'אלקי נשמה', ברכות התורה, ושאר ברכות השחר, לכתחילה יש לברך לפני תפילת שחרית. ובדיעבד, אם לא בירך לפני התפילה - בנוגע לברכת אלקי נשמה, ראה להלן, ובנוגע לברכות התורה, ראה במקורות. ואת שאר ברכות השחר - יברך עד סוף 'זמן תפילה', ובדיעבד,

האם מברכים 'אלקי נשמה' לאחר שינה ביום?

אלקי נשמה, ויברך לאחר התפילה. ובדיעבד, אם לא פונו בברכת מחיה המתים שלא לצאת ידי חובה, יברך ברכת אלקי נשמה לאחר התפילה; אך כדי לצאת מידי ספק, ראוי שישן מעט לאחר התפילה, ויברך לאחר השינה, משום שבאופן זה, יש לצרף את דעתם של רבים מן הראשונים - שבדרך כלל אין לנהוג על פיה - שגם לאחר שינה ביום מברכים אלקי נשמה.
[משנ"ב נב, ט, וביה"ל א, ד"ה ומכל]

כאמור, לכתחילה יש לברך ברכת 'אלקי נשמה' לפני תפילת שחרית. ומי שלא בירך לפני התפילה - יש אומרים שיצא ידי חובת ברכה זו בברכת 'מחיה המתים' שבתפילת שמונה עשרה, משום שעניינן של שתי הברכות שווה. ויש אומרים שאינו יוצא ידי חובת ברכה זו בברכת מחיה המתים, וכן עיקר ההלכה; אך יש לחשוש לדעה הראשונה, ולפיכך, לכתחילה יכוון בברכת מחיה המתים שלא לצאת ידי חובת ברכת

מהו הדין המיוחד למפסיק באמצע 'ישתבח' כדי לענות לקדיש או קדושה?

בהגדה של פסח: "כמה מעלות טובות למקום עלינו". וצריך לומר את כל השבחים ברצף, והמפסיק ביניהם (בדיבור), עונשו מרובה, אבל אין צורך לאומרם 'בנשימה אחת'. והשומע קדיש או קדושה באמצע אמירת השבחים - יענה עם הציבור, ולאחר מכן ישוב ויאמר את השבחים מתחילתם.
[משנ"ב נג, א; בו"מ דרשו, 4-6]

בברכת 'ישתבח', ישנם שלושה עשר מיני שבחים ותהילות הנאמרים לפני השי"ת: שיר, שבחה, הלל, זמרה, עוז, ממשלה, נצח, גדולה, גבורה, תהילה, תפארת, קדושה, ומלכות. ויש שמוסיפים למנין זה גם את 'ברכות' ו'הודאות', כך שמנין השבחים והתהילות הוא חמישה עשר; ומספר זה הוא כנגד חמשה עשר המזמורים של 'שיר המעלות', וכנגד חמש עשרה 'מעלות טובות' הנזכרות

* מי שאיחר לתפילה בבית הכנסת, באופן שאם יאמר אפילו חלק מפסוקי דזמרה לא יספיק להתפלל שמונה עשרה עם הציבור - לדעת השולחן ערוך, יתחיל את תפילתו בברכות קריאת שמע; אך לדעת פוסקים רבים, יתפלל ביחידות. ואם יספיק לומר 'ברוך שאמר', 'אשרי' ו'שתבח', וקריאת שמע וברכותיה, לפני תפילת הציבור - יעשה כן. אולם, אם יש באפשרותו להתפלל עם הציבור ב'מנין' מאוחר יותר, ללא דילוג, יתפלל מאוחר יותר. ומנין 'כותיקין', שהתאחרו בתחילת התפילה, אינם רשאים לדלג מפסוקי דזמרה כדי להתחיל שמונה עשרה בשעת הנץ החמה, משום שאין לדלג בציבור.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

כיצד נשלמת 'צורת האות' על ידי הקלף?

הפוסקים, אם שני ההסברים 'חולקים' זה על זה, ומה נפסק להלכה, ולהלן נביא את מסקנת הדברים. והחזון איש ביאר, שאין זה דין מיוחד בפני עצמו, אלא חלק מדיני צורת האותיות - שצורת האות נוצרת על ידי הדיו והקלף, כלומר, שעל ידי הקלף המקיף את האות ניכרת בבירור צורת האות.

[שו"ע לב, טז, משנ"ב נד, וביה"ל ד"ה כשנכתב, וד"ה ואחר כך; ביאורים ומוספים דרשו, 92]

כפי שלמדנו בעבר, כל אות שאינה מוקפת בקלף בכל סביבותיה, פסולה, והלכה זו מכונה 'הקף גויל'. ישנם שני הסברים שונים להלכה זו: 1. הפסול הוא בחסרון היקף גויל הנגרם מחמת התחברות האותיות זו לזו, ואף כשהחיבור נוצר לאחר שכבר הושלמה כתיבתן. 2. הפסול הוא גם בחסרון היקף גויל הנגרם מחמת שהאות מגיעה לקצה הקלף, או שיש נקב בצמוד לאות; אולם, הפסול הוא רק באופן שכבר בשעת הכתיבה - בטרם הושלמה צורת האות - לא היתה האות מוקפת בקלף. ונחלקו

הלוח היומי

כ"ה אלול | רבי בנימין יהושע ב"ר ברוך זילבר זצ"ל, בעל אז נדברו, ברית עולם, שביתת הארץ, בית ברוך ועוד

יום זה הוא היום הראשון לבריאת העולם (לשיטת ר"א בן הורקנוס), ובו נבראו האש והמים, שמים וארץ, האור והחושך. (ויקרא רבה כ"ט, א, וכן פרקי דרבי אליעזר ח, א).

ביום זה בשנת ג' אלפים תכ"ח, נשלמה בניית חומת ירושלים בימי נחמיה: 'וַתִּשְׁלַם הַחֹמָה בְּעֵשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לְאֵלּוּל לְחַמְשִׁים וְשָׁנַיִם יוֹם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ כָּל אוֹיְבֵינוּ וַיֵּרְאוּ כָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵינוּ וַיִּפְּלוּ מְאֹד בְּעֵינֵיהֶם וַיִּדְּעוּ כִּי מֵאֵת אֱלֹהֵינוּ נַעֲשֶׂתָה הַמְּלָאכָה הַזֹּאת'. (פרק ו', פסוק טו-טז).

יארצייט:

יש המקיימים ביום זה את הלולת התנא רבי אלעזר ב"ר שמעון בר יוחאי ע"ה (ג' תתס"ב).

תקמ"ו: רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק (מדרוהוביץ') יונגרלייב זצ"ל, המגיד מזלוטשוב.

תקס"ט: רבי שאול ישועה ב"ר יצחק אביטבול זצ"ל, אב"ד צפרו-מרקו, בעל אבני שיש.

תרנ"ג: רבי דוד ב"ר חיים (מצאנז) הלברשטאם זצ"ל, מקשאנוב.

תש"ל: רבי ראובן ב"ר יהודה נדאף (נדב) זצ"ל, אב"ד חולון, בעל דודאי ראובן.

תשס"ח: רבי בנימין יהושע ב"ר ברוך זילבר זצ"ל, בעל אז נדברו, ברית עולם, שביתת הארץ, בית ברוך ועוד.

השנה המוצלחת ביותר של הגר"י פתיה

הגאון המקובל רבי יהודה פתיה עלה לגג ביתו לסעודת ליל ראש השנה, ובעת הכנת השולחן נשפך היין, וגם העששית עם נרות השמן נפלה על בגדיו הלבנים והם נתלכלכו, וכן נעשה חושך במקום, וכשהרבנית הביאה את סיר המרק החליקה וכל האוכל נשפך. רבינו נותר בשלוות נפש ואמר: "השטן מנסה להכעיס אותנו, לא ניתן לו להצליח!"

וסיפר כי באותה שנה היו לו הרבה שמחות ברוחניות ובגשמיות.

(איש מבית לחם יהודה על הגר"י פתיה עמ' 189)

נזהר מאוד מהקפדה ומכעס בראש השנה, שזהו סימן רע לכל השנה

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il